

В ръцете си държа една от онези малки и непретенциозни на външен вид книги, които обаче ще ви разкрият малко известни факти от съпротивата срещу комунистическия режим в неговото начало.

Става въпрос за книгата „**Боян Попов – водач на горяните в Трънско**” на **Николай Илиев**.

Авторът е краевед в Трънския край и е издал още няколко изследвания, посветени на горяните.

За първи път името на Боян Попов се споменава в третата книга на „Записки на българските страдания 1944-1989 г.” на бившия политически затворник и депутат в VII Велико Народно събрание Петко Огойски.

Както самият той отбелязва в предговора към изследването на Николай Илиев, авторът е успял да събере редица нови данни за дейността на четата на Боян Попов в Трънско след 9 септември 1944 г. Той ползва и спомените (ръкопис) на самия горянин.

Боян Попов е роден през 1920 г. в с. Радово на около 8 км от гр. Трън в семейство на потомствени свещеници. Завършва Трънския строителен техникум, а през 1940 г. служи войник в 6-ти пехотен полк в София. През август 1944 г. е взет запас и е изпратен в Югославия, където го заварват събитията около 9 септември 1944 г. Включен е в Инженерния полк в София и участва в укрепването на мостовете от Драгоман до Пирот.

По това време той става свидетел на убийства без съд и присъди, извършвани в

Спомен за горяните в Трънско

Написано от Христо Христов
Неделя, 18 Март 2012 20:52

Трънско от групите за прочистване, съставени от членове на БКП.

През 1945 г. е демобилизиран и започва работа като майстор – строител. Член е на земеделската дружба в родното си село, която подкрепя БЗНС на Никола Петков. След процеса срещу него и смазване на парламентарната опозиция започват преследването на земеделците по места. Боян Попов участва в създаването на нелегална земеделска организация в родния си край. През 1948 г. в Трънско започват да се появяват първите горяни. .

Боян Попов е принуден да напусне родния си край и да потърси работа в Димитровград. Там обаче намира спокойствие за кратко. ДС го издирва да го арестува и установява, че се е преместил в Димитровград. Попов обаче е предупреден от земляци, че го издирват и напуска нелегално страната през границата с Югославия през юли 1949 г. Престоява в Крушевац, където по това време се намира емигрантски сборен пункт, пълен с българи. Там е избран за председател на емигрантския комитет. Под егидата на Българския национален комитет с председател Г. М. Димитров на територията на Югославия се сформира горянска бригада, в която влиза и Попов. Югославските власти, скъсали връзката с Москва, организират обучението на българите и осигуряват въоръжението им.

Боян Попов е един от водачите на малки чети (5-6 души), които започват дейност в Трънския край. Целта е да се организира мрежа от ятаци на нелегалната земеделска организация на БЗНС „Никола Петков” в околията.

Заради нелегалната си дейност Боян Попов е определен от Държавна сигурност като „опасен бандит” и е взет на отчет в началото на 1950 г. Неговото залавяне е цел на разработката „Врагове”, а по-късно и „Шпионин”, по които той е обект. За залавянето му са вербувани редица агенти, които следят семейството му, което по това време се установява в гр. Елин Пелин.

Групата на Попов извършва саботаж на експлоатираната в началото на 50-те години от руснаците мина „Злата” край с. Ерул. При друга акция през нощта на 9 септември 1951 г. горяните, разпръскват позиви из целия Трън, като успяват да разлепят плакати против комунистическата власт дори на сградата на околийското управление на МВР.

Спомен за горяните в Трънско

Написано от Христо Христов
Неделя, 18 Март 2012 20:52

В тези години пропада разработката на Държавна сигурност Попов да бъде заловен чрез предателство на негова братовчедка, вербувана от комунистическите службите.

През лятото на 1952 г. той превежда от Югославия в България трима души, но попада на граничен патрул във Врачанско и е ранен. Боян Попов проявява хладнокръвие и се представя като сърбин беглец. Съмненията над задържания са разсеяни и той е настанен за лечение в Михайловград (Монтана), а после и в София като сръбски емигрант. В Софийска болница обаче се засича с арестуван горянин от Трънския край и моментално напуска здравното заведение, за да се застрахова от евентуално предателство и залавяне. Стига до семейството си в Елин Пелин, където известно време се укрива.

Едва през септември 1952 г. ДС успява да го залови на гарата в Шумен, където той се среща със съпругата си. За срещата ДС разбира чрез нов агент (жена), сближила се със семейството му.

Докаран е в София, където ДС го подлага на системни изтезания – побой, забиване на клечки под ноктите на краката му, чупене на пръсти. ДС не успява да изтръгне признания – Попов твърди, че доброволно се е върнал при семейството си. Не предава никого. Следствието не успява да докаже нелегалната му дейност и в началото на 1953 г. той е въдворен в лагера в Белене. След смъртта на Сталин през март 1953 г. за кратко политическото въдворяване в България е преустановено, а повечето от задържаните в лагерите са пуснати. Сред тях е и Боян Попов. Той е задължен години наред да се подписва всекидневно в районното в Елин Пелин, където остава да живее със семейството си.

Въпреки, че е подлаган на редица ограничения от „народната власт“ Боян Попов е сред малкото щастливци, които доживяват падането на Берлинската стена. След промените той възстановява БЗНС „Никола Петков“ в родното си село и става член на Съюза на репресираните от комунистическия режим.

Първото издание на книгата на Николай Илиев, посветено на Боян Попов, излиза през 2000 г. Четири години по-късно е отпечатано и второто преработено допълнено издание с документи от архивите на ДС. Въпреки това то трудно може да бъде открито в книжарниците, по-скоро е библиографска рядкост.

Спомен за горяните в Трънско

Написано от Христо Христов
Неделя, 18 Март 2012 20:52

Николай Илиев, „Боян Попов – водач на горяните в Трънско”, изд. Българи, С., 2004 г., второ преработено и допълнено издание, 74 страници.